

חז"ל מספרים¹²⁴, שכשביקשו מלאכי השרת שהתורה תינתן להם ולא לבני האדם, השיב להם משה רבינו: "למצרים ירדתם?! – התורה אינה יכולה להינתן למלאכים, מאחר שהללו לא ירדו מעולם למצרים.

מתן-תורה לא נועד כדי לשמור על הקדושה בגבולותיה הקיימים; לשם כך לא היה צורך בכוח המיוחד שניתן במתן-תורה. מטרתו של מתן-תורה היא להביא את הקדושה ולהורידה גם אל תחום החולין, המתבטא על-ידי "לשון מצרי" ("למצרים ירדתם").

ולכן נאמרה המלה "אנוכי" – שעניינה נתינת התורה בדרגתה העליונה והראשונית ביותר – דוקא ב"לשון מצרי", דבר המבטא את מטרתו של מתן-תורה.

(לקוטי שיחות ח"ג ע' 892 ואילך)

❖

לב

אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם (ב, כ)

"אשר הוצאתיך מארץ מצרים – כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי" (רש"י)

בהשקפה ראשונה נראה שכוונת רש"י היא להסביר את הקשר בין שני חלקי הפסוק: הסיבה לכך ש"אנוכי ה' אלוקיך" – כלומר שעל בני ישראל מוטלת החובה לקבל את מלכותו של הקב"ה ולהיות משועבדים אליו – היא משום ש"הוצאתיך מארץ מצרים", ובכך זכה הקב"ה בבני ישראל ועשאם לו לעבדים¹²⁵.

אך הבנה זו אינה מחוורת דייה¹²⁶, שהרי הקשר בין הוצאתם של בני ישראל ממצרים לקבלת מלכותו של הקב"ה נזכר במפורש פעמים רבות

124. שבת פת, ב.

125. ראה רא"ם כאן.

126. וכן הקשה במשכיל לדוד כאן.

קודם לכן – "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה"¹²⁷, "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים... ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים, וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים"¹²⁸, ואף בפרשתנו¹²⁹ נאמר "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי".

מדוע ראה רש"י צורך, איפוא, לפרש זאת כאן?

ולכן יש לבאר את דברי רש"י בדרך אחרת – שכוונתו אינה ליצור קשר בין שני חלקי הפסוק, אלא להפך – להפריד ביניהם, ולפרש שחלקו השני של הפסוק בא להוסיף על חלקו הראשון:

"אנוכי ה' אלוקיך" – פירושו שעל בני ישראל לקבל את מלכותו של הקב"ה ולשמוע למצוותיו; אך עדיין אין בכך הכרח שבני ישראל צריכים להשתעבד לקב"ה לחלוטין, כך שכל חייהם, כל רכושם וכל מעשיהם צריכים להיות מוקדשים לקב"ה.

ולכן מוסיף הכתוב "אשר הוצאתיך מארץ מצרים" – "כדאי היא ההוצאה שתהיו משועבדים לי": מאחר שהקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים, מקום שבו הם היו משועבדים לחלוטין – אין די בכך שבני ישראל יקבלו את מלכותו בלבד, כמלך שניתן לקיים את הוראותיו ועדיין לקיים חיי-פרט חופשיים, אלא עליהם להשתעבד לו כליל¹³⁰, כך שהתורה והמצוות "משעבדות" את כל חיי האדם בצורה מוחלטת.

(לקוטי שיחות חכ"ו ע' 124 ואילך)

127. שמות ג, יב.

128. וארא ו, ו-ז.

129. יט, ד. וראה פרש"י שם.

130. וזהו הדיוק "שתהיו משועבדים לי" – ולא רק "שתקבלו מלכותי" (כלשון רש"י בפ' אחרי יח, ב), או "שתקבלו אלקותי" (כלשון שמות רבה פכ"ט, ג). ויש לומר, שזו גם כוונת רש"י בפירושו בפרשת האזינו (לב, י), שפירש כי בני ישראל במתן תורה קיבלו על עצמם את "מלכותו ועולו" של הקב"ה: "מלכותו" פירושו קבלת מלכות כללית, ואילו "עולו" מוסיף את ענין ה"שעבוד", שהוא עול תמידי ומוחלט (ראה בלקוטי שיחות חל"ד ע' 209).